РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-наукову програму
підготовки доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія
в аспірантурі Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Підготовка аспірантів на кафедрі філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича має вже тривалу історію і представлена декількома поколіннями наукових керівників, починаючи з проф. Сидоренка М.М., і випускників аспірантури, які успішно захистили дисертації за науковою проблематикою спеціальності 09.00.09 – філософія науки.

У рамках реформування вищої освіти в Україні, на виконання вимог закону «Про вищу освіту» у 2016 році програма підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти (докторів філософії) за спеціальністю 033 Філософія була значно змінена: розширено можливості задовольнити запити здобувачів проводити дослідження як в царині філософії науки, так і в суміжних напрямках; застосовано компетентнісний підхід, визначено наукові й освітні складники та результати навчання.

Рецензована освітньо-наукова програма має чітко визначені цілі, які відповідають стратегії розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, його місії та завданням. Проєктна група, яка працювала над удосконаленням ОНП, врахувала актуальні тенденції розвитку філософії, її роль і місце в процесі розвитку держави та громадянського суспільства в Україні, процеси гуманітаризації соціальної сфери.

Поряд із розширенням блоку обов'язкових дисциплін, спрямованих на формування фахових компетентностей («Сучасна філософія: аксіологічні, методологічні та соціальні аспекти», «Етика. Наука. Соціум»), позитивної оцінки заслуговує внесення розробниками нової редакції ОНП до обов'язкового блоку навчальної дисципліни «Педагогічний професіоналізм викладача ЗВО». Це, на нашу думку, дозволить посилити підготовку аспірантів до педагогічної роботи у ЗВО України, зокрема й у Буковинському державному медичному університеті, з яким кафедра філософії та культурології ЧНУ ім. Ю. Федьковича має тривалі партнерські стосунки, забезпечуючи науково-педагогічними кадрами для викладання філософії українським та іноземним студентам-медикам. Варто зазначити також достатню кількість кредитів передбачену в ОНП для вивчення англійської мови.

Схвалення викликає і запровадження Методологічного дослідницького семінару для розвитку науково-дослідних компетентностей у тісній взаємодії не лише з науковим керівником, а й іншими науково-педагогічними працівниками кафедри й аспірантами.

Освітні компоненти достатньо збалансовані задля реалізації теоретичних і практичних завдань підготовки аспірантів, щоб підготувати їх до наукової роботи над темою дисертаційного дослідження. Загалом зміст ОНП дозволяє досягнути поставлених цілей: набуття здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі філософії та гуманітаристики, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та вдосконалення професійної практики.

Заплановані в ОНП результати навчання повністю відповідають Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, ступеня вищої освіти доктор філософії галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України, а також містять результати, які враховують регіональний (багатонаціональний, полікультурний, світоглядно розмаїтий, транскордонний) контекст підготовки здобувачів вищої освіти.

Усе зазначене дає підстави стверджувати, що запропонована освітньо-наукова програма підготовки здобувачів вищої освіти третього рівня, доктора філософії за спеціальністю 033 Філософія галузі знань 03 Гуманітарні науки може бути рекомендована до реалізації в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Проректор закладу вищої освіти з
науково-педагогічної
роботи та виховання Буковинського
державного медичного університету,
кандидат філософських наук, доцент Ніна ЗОРІЙ

Підпис Зорій Н
засвідчую:
Начальник відділу кадрів
Буковинського державного медичного університету

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ * БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ * УКРАЇНА * 02010971

ВІДГУК

на освітньо-наукову програму «Філософія» третього рівня вищої освіти (ступінь вищої освіти «доктор філософії»), котра реалізується в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича

Філософська освіта та наука в Україні нині важлива не тільки як складова розвитку гуманітарного знання, а і як ідейний інструмент формування та вдосконалення громадянського суспільства. Відповідальне, критичне мислення, глибинне розуміння логіки світоглядних процесів, здатність бути інтелектуально креативним лідером тих чи інших ланок суспільства й культури – такі навички здатна забезпечити філософська освіта. Але важливо, щоб вона була цілісною, структурно зв'язною, діяльнісно зорієнтованою.

Докторська освітня програма в цьому контексті – це те, завдяки чому можна освоїти такі навички на висококваліфікованому рівні, а крім того, набути методологічної вправності у систематизації ідей, що організовують і трансформують соціум, та в прогнозуванні того, як він розвиватиметься, щоб завбачати деструктивні траєкторії його руху. Поряд з тим – це також і можливість отримати навики експертної діяльності, яка може бути дотична і до різних сфер державної розбудови та громадської активності.

А пропонована Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії зі спеціальності «Філософія» враховує значну частину цих аспектів (особливо зважаючи на ті зміни в ній, які здійснені в її найновішій редакції). Її розробники усвідомлюють, що філософія має різні грані дотичності до різних сфер діяльності в суспільстві і культурі, а тому програма побудована досить збалансовано – і з увагою до пізнавальних ланок, і з увагою до аналізу цінностей, і з увагою до соціальності та культурних процесів. А це доволі цінне і для потенційних працівників органів самоврядування та державної

служби. Як свідчить текст освітньо-наукової програми, вона (цитую) «фокусується на аксіологічних і методологічних засадах науково-пізнавальної та соціокультурної діяльності з акцентом на аналізі потенціалу альтернативних світоглядних форм культурного досвіду (зокрема, філософії, релігії і науки) в обґрунтуванні ціннісних орієнтирів творчого самовизначення та соціальної відповідальності особистості в професії і комунікації». А отже, випускники цієї програми мають реальні шанси не тільки стати творчим поповненням наукового кадрового потенціалу, а й бути експертами щодо соціальних і публічних практик та втілювати в життя конструктивні проєкти у взаємодії з представниками культури, бізнесу, релігійних спільнот тощо.

Структура ОНП добре продумана й враховує потребу здобуття майбутніми докторами філософії загальних знань та навичок, котрі стосуються педагогічної роботи, проєктної діяльності, а також вміння організовувати своє дослідження в новітніх умовах, популяризувати його результати (а також й українську науку та ціннісні ідеї, створені українськими гуманітаріями та діячами культури).

Окрім того, важливою складовою підготовки є, звичайно, професійні, власне філософські курси, що покликані поглибити фахову компетентність здобувачів, обґрунтувати значення філософського типу знання та мислення для поступу суспільства тощо.

Практична підготовка зосереджена передусім довкола напрацювання конкретних методик викладацької роботи у вищій школі (асистентська практика), а також апробації методології наукових розвідок аспірантів (аспірантський дослідницький семінар). Список вибіркових дисциплін демонструє гнучкість ОНП, налаштування викладачів, котрі працюють на ній, враховувати конкретні дослідницькі інтереси аспірантів, а отже, сприяти тому, щоб їхні наукові результати були вивірені й обґрунтовані, а не абстрактні.

Щодо побажань можна висловити сподівання на тіснішу співпрацю всіх, хто причетний до реалізації цієї програми, її здобувачів й випускників зі структурами влади, місцевого самоврядування і громадянського суспільства задля спільних з академічною сферою ініціатив та проєктів розвитку демократії, популяризації тем національно-культурного виховання, історичної пам'яті тощо. Розраховуємо на дієвість і розумне розширення соціально-практичного фокусу у підготовці науковців зі спеціальності «Філософія».

Загалом же, констатуємо високу соціальну корисність такої освіти й вважаємо, що зміст освітньо-наукової програми і прописані в ній конкретні дидактичні та дослідницькі механізми відповідають планці суспільних очікувань, які висуваються до фахових філософів. Програма враховує і запити ринку праці, і специфіку нашого транскордонного регіону. Тож рекомендуємо її до подальшого впровадження.

Микола Ярославович БОРЕЦЬ Керуючий справами
Чернівецької обласної ради,
кандидат фізико-математичних наук

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА * ВИКОНАВЧИЙ АПАРАТ

17.02.2023р.

Рецензія

на освітньо-наукову програму
(зміни до освітньо-наукової програми)
«Філософія» третього рівня вищої освіти
за спеціальністю 033 «Філософія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки»
(навчання за програмою здійснюється на кафедрі філософії та культурології
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича)

Сьогодення підтверджує: теми істини, цінностей, ідентичнісної визначеності та змін і трансформацій у спільнотному й особистісному самоусвідомленні є гостро актуальними. Суспільство – особливо нинішнє українське – потребує та потребуватиме надалі інтелектуалів, здатних на високоякісному рівні ці теми й осмислювати, й інтерпретувати, і надавати евристичні рекомендації щодо їх узгодження із соціальною практикою, з динамікою і драматизмом подій та процесів, які відбуваються.

А це свідчить, що роль філософського пізнання – і в освітніх, і в наукових вимірах – годі переоцінити. Ознака класичного університету – наявність у ньому традицій філософської науки та освіти. І Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, як відомо, має доволі міцні традиції філософської (та й світоглядної загалом) думки. Нам відомо, що вже багато років у цьому закладі здобувають філософські компетенції і на бакалаврському, і на магістерському, і на двох докторських (колись кандидатському і докторському) рівнях.

Рецензована освітня програма, з одного боку, продовжує ці традиції, а з іншого, – засвідчує намір і здатність фахівців у Чернівецькому університеті оптимізувати науковий й освітній потенціал та реагувати на потреби сьогодення.

Відзначаємо узгодженість компетентностей і програмних результатів освітньо-наукової програми із вимогами чинного Стандарту вищої освіти відповідного рівня з філософії.

Водночас ряд спеціальних компетентностей створює особливість саме цієї програми й акцентує на соціально-ціннісних і експертних можливостях філософської науки та освіти. Маємо на увазі передусім спеціальні компетентності №7 («здатність аналізувати закономірності взаємодоповнюваності практично-ціннісних і теоретичних форм світогляду й соціального пізнання і на цій основі надавати експертні рекомендації щодо гуманізації та толерантизації різних соціально-культурних сфер») і №8 («здатність на основі філософсько-ціннісної рефлексії моделювати та популяризувати в соціумі теоретико-методологічні платформи взаємодії гуманістичних ідей і практик носіїв альтернативних світоглядних і культурних традицій, об'єднаних досвідом співжиття та співпраці»). Це

важливо і для України загалом, і для такого полікультурного прикордонного регіону, як Буковина.

Доволі збалансованим видається блок освітніх компонент, де поєднуються дисципліни загальнофілософського, методологічного характеру із соціально-прикладними елементами. Важливо, що, приміром, дисципліна, присвячена сучасній світовій філософії, акцентує і методологічні, й аксіологічні, й соціальні виміри. А дисципліна «Етика. Наука. Соціум» охоплює своїм змістом важливу тріаду, від скоординованої взаємодії елементів якої багато в чому залежить результативний розвиток людської цивілізації в умовах сучасності. А отже, й акцентування на цьому при підготовці професіоналів-філософів академічного й соціально-експертного рівня – цілком на часі.

Видається загалом збалансованим і блок вибіркових дисциплін програми. Вони різноманітні, і здобувачі вищої освіти зможуть ефективно узгоджувати вибір навчальних курсів із конкретними темами своїх дисертаційних досліджень. Тут передбачено вибір і з гносеологічних, і з соціально-ціннісних, і культурфілософських, і з релігієзнавчих дисциплін, а також є змога вибору курсу «Класичні мови» (що важливо для герменевтичних аспектів філософських досліджень).

Відзначаємо роль таких елементів освітньо-наукової програми, як педагогічна асистентська практика і аспірантський дослідницький семінар. За умови ефективної організації цих освітніх елементів компетентності майбутніх докторів філософії результативно нарощуватимуться і даватимуть їм здатність творчо працювати і в освітній, і в дослідницькій царинах, що для третього рівня вищої освіти має першорядне значення.

Констатуємо загалом влучно обґрунтовані пріоритети наукової складової програми, підкреслюємо важливість фіксації зв'язку дослідницьких розробок аспірантів із традиціями кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, де здавна значна увага приділялася і філософії науки, і осмисленню цінностей в соціумі, і рефлексії над релігійним світоглядом та напрямами його морально-практичної дії.

З інформації у програмі бачимо узгодженість наукових напрацювань членів робочої групи із тематичними пріоритетами програми.

Можливо, один навчальний рік, за який пропонується аспірантам блок усіх освітніх компонент, виявиться доволі насичений саме навчальним матеріалом (обсяг освітньої компоненти становить 40 кредитів). Однак, з іншого боку, вивчення запропонованих дисциплін у перший рік навчання дасть змогу здобувачам вищої освіти всі наступні роки аспірантури цілком присвятити суто науковій праці над своїми дисертаційними розвідками.

Загалом же є підстави стверджувати, що рецензована освітньо-наукова програма «Філософія» третього рівня вищої освіти за спеціальністю 033 «Філософія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі змінами, що пропонуються 2023 р., – комплексна, функціональна, відповідна фаховому профілю підготовки філософів і дає змогу – за умови успішного навчання – здобути належні компетентності та підготувати змістовне філософське дисертаційне дослідження. Отже, рекомендуємо, оновлений варіант цієї програми до впровадження в освітній процес.

Рецензент

Олександр Володимирович Горбань,

доктор філософських наук, професор,

професор кафедри філософії та релігієзнавства

Факультету суспільно-гуманітарних наук

Київського університету імені Бориса Грінченка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 УКРАЇНА

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
ВЛАСНОРУЧНИЙ ПІДПИС
О. Горбаня ЗАСВІДЧУЮ
(ПІБ)
нач. відділу кадрів
Н. Лисюра